بسم الله الرحمن الرحيم

ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓު
ދިވެހިރާއްޖެ

ޝަރީޢަތް ނިމުނުގޮތް

- **ކޭސް ނަންބަރު:** 2020/HC-A/244
- **އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތް:** އިބްރާހީމް ޒާހިރު ލ. ސިނާ/ މާލެ
- **އިސްތިއުނާފު ޖަވާބުދީ ފަރާތް:** ނެތް
- **މައްސަލައިގެ ބާވަތް:** ރަޖިސްޓްރާރުގެ ނިންމުން އުވާލުމަށްއެދި ނިންމިގޮތް

މައްސަލަ ބެލި ފަނޑިޔާރުންގެ މަޖިލިސް:
ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ސަލީމް
ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ނިޔާޒް
ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ފައިސަލް

ނިމުނު ތާރީޚު: 11 ޖުމާދަލްއާޚިރާ 1445 / 24 ޑިސެންބަރު 2023

ހައިކޯޓުގައި ޝަރީޢަތް ހިނގާ ނިމުނު ތާރީޚު:

23 ރަބީޢުލްއައްވަލް 1442
09 ނޮވެމްބަރު 2020

އިސްތިއުނާފުކުރެވުނު މައްސަލަ:

- ނަންބަރު: 02/RNA/2020
- ނިންމި ކޯޓު: ސިވިލް ކޯޓު
- ބާވަތް: ރަޖިސްޓްރާރުގެ ނިންމުން އަލުންބަލައި ނިންމިދޭތޯ
- ހުށަހެޅުނު ތާރީޚު: 30 ޖަނަވަރީ 2020
- ނިމުނު ތާރީޚު: 18 ފެބްރުއަރީ 2020

އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތް

[illegible] ޠާރިޤް ގ. ސިލްކާ/ ކ. މާލެ

ޤާނޫނީ ވަކީލް:

[illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] އެންޑް ކޯ.އެލް.އެލް.ޕީ

އިސްތިއުނާފާ ދެކޮޅު ފަރާތް

ނެތް

[illegible]

ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ސަލީމްގެ ރައުޔު:

މައްސަލައިގެ ތައާރަފު:

1. މިއީ ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 02/RNA/2020 "ރަޖިސްޓްރާރގެ ނިންމުން އަލުންބަލައި ނިންމިދެއްވުން" އަށް ކޯޓުން ނިންމާފައިވަނީ ޝަރުޢީ ނުވަތަ ޤާނޫނީ ހަމަތަކާއި ޚިލާފަށްކަމަށް ބުނެ އެ ނިންމުން އިސްތިއުނާފުކުރުމަށް އެދި މާލެ، މ. ސިނާ އިބްރާހިމް ޢާރިފު[1] (މީގެ ފަހުން "އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތް" ނުވަތަ "އިބްރާހިމް ޢާރިފު") ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓަށް ހުށަހަޅުއްވުމުން މި ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2020/HC-A/144 ގެ ސިޓީއާއިން ބެލި އިސްތިއުނާފީ މައްސަލައިގެ ޚުލާޞާއެވެ.

2. މި ޤަޟިއްޔާގައި އިސްތިއުނާފާ ރައްދުވާ ފަރާތެއްގެ ގޮތުގައި އެއްވެސް ފަރާތެއް ބައިވެރިވެފައި ނުވެއެވެ.

މައްސަލައިގައިކަން ހިނގާފައިވާގޮތް:

3. ލަގޫން އޮންލައިން އާއި، ސ.ހިތަދޫ ޗަބޮކްރޯޑުގެ، މުސްތަފާ ހަސަން ދިރިދި އަދި މ. ޓަން / ތާރާޒް، ޓޮނަދިރީނޯ، އާދަމް ނަޒާޒުގެ ފަރާތުން އިބްރާހިމް ޢާރިފުގެ އަބުރާށް، ފުރައްސާރަކުރާ ފޮޓޯގައި ނަފްސާނީގޮތުން ތަކުލީފުތަކަށްދޫކޮށްލާ، އެ އަމަލުތަކުގެ ފުއްދާބަލައިގެން އެ ފަރާތްތަކާއި ދެމެދު އަމަލުތަކުން ނުތެރިނުވުމަށާއި، އެ އަމަލުތަކަށް ދެއްކިން އެދި އިންޒާރުކުރުމަށް މި ފަރާތްތަކާއި ދެމެދު އަމަލުކުރުމުން ރެއްވުމަށާއި، ފުރައްސާރަކުރާ ފޮޓޯ ކޮންޓެންޓާއި ލިޔުންތަށް ފޮރުވުމަށް އެފަރާތްތަކާއި ދެމެދު އަމަލުކުރުމުން ދެއްވުމަށާއި، އަދި މި ފަރާތްތަކުން ކުރަމުން އަމަލުތަކާއި ބެހޭ ޓީޕާ އިޖުރާއާތީގެ ކުރުކުރާ ކޮބަދަލު ދެއްވުމަށާއި، އެ އަމަލުތަކާއި ސަބަބުން ލިބިފައިވާ ގެއްލުމުގެ ބަދަލު ނަގައިދިނުމަށް އެދި އިބްރާހިމް ޢާރިފުގެ ލަގޫން އޮންލައިން އާއި މުސްތަފާ ހަސަން ދިރިދި އަދި އާދަމް ނަޒާޒުގެ މައްޗަށް ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު B3-01 ފޯމާއި ފައިސަލާކޮށް ކުރި މައްސަލަތަކާއި އަޑުއަހާގޮތުގެ މައްސަލައެއް ބަލާ ޖުޑިޝަލް މައްސަލަ ހުށަހަޅާ ތާރީޚުގެ ކުރިން ސިވިލް ކޯޓަށް

---

[1] ދިވެހި ރައްޔިތެއްކަން އަންގައިދޭ ކާޑު ނަންބަރު A041135

ދަޢުވާއެއް ހުށަހަޅައިފައެވެ.[2] އެ ހުށަހެޅުމާ ގުޅިގެން ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 144-REG/2020/05 (21 ޖަނަވަރީ 2020) "ރަޖިސްޓްރާރުގެ ނިންމުން" ގައި ނިންމާފައިވަނީ؛

> "އިޖާރާ ދޭފަރާތުގެ ފަރާތުން ވަގުތު އަންގައިދިނުން އެއީ، ސިވިލް ޕްރޮސީޖަރ ކޯޑުގެ ބަޔާންކޮށް ހުރި އެހެން ގޮތް ދޫކޮށް، ދާންދާނީ އާދަޔާ ޚިލާފު މައްސަލަ ދަޢުވާކުރެވުނު ފަރާތުން ހުށަހެޅުމާއި ދަޢުވާކުރުމާ ގުޅިގެން ފައިސާއަށް ކޮށްދީ ތަކުގައި ދަޢުވާކުރެވިފައިވާ ފަރާތުގެ މައްސަލައާ ބެހޭ ވިޔަސް މައްސަލަ ހުށަހެޅި ކޮޓަރި (B3-01) އާއި ގުޅުނު ދަޢުވާ ދަރަނިވެއްޖެ.
>
> ދަޢުވާކުރާ ފަރާތުން ދަޢުވާކުރެވިފައިވާ ފަރާތާއި ދެ ދަޢުވާއާއި ދަޢުވާކުރާފަރާތް ފަރާތުގެ ތެރެއިން ޙައްޤުތަކާއި ދެމެދު ޤަރާރުގެ ދަށުން ސަކަރާތެއް ބަޔާންކޮށްފައިވާ ސިފައިގެ ތަކެތި ފައިސާ އަދާކުރުމަށް ހުކުމްކުރަމުން، ދައްކަވަން ޖެހޭ މުއްދަތަށް ޚިލާފުވެ ދައްކަވަން ޖެހޭ ފައިސާ ދައްކަން ނުވަތަ ދަޢުވާކުރާ ފަރާތަށް ދަޢުވާކުރެވުނު ފަރާތުން ދައްކަންޖެހޭ ކުލި ދައްކާފައިވާ ދެ ފަރާތުގެ ބަހުގަ އިއްތިފާގުވެ، ދަޢުވާކުރެވިފައިވާ ފަރާތް ޤަބޫލު ކުރިން މުއްދަތު ދާއިރާ ކުލި ބަދަލު ނަޑައެޅުމަށް އެދި ހުށަހެޅި ކޮޓަރި (B3-04) އިން ބަދަލުވެ، ދަޢުވާ ހުށަހެޅުމުގައި ވާގޮތަށް ކުރިއަށްދާން ނޫނީ ދަޢުވާކުރެވިފައިވާ ފަރާތުގެ ދަޢުވާކުރާ ފަރާތް ފަރާތުން ދަޢުވާ ހުށަހެޅި ކޮޓަރި (B3-01) އިން ބަދަލުވުމަށް އެކު ދަޢުވާކުރާފަރާތް ޙަވާލުވެ ނިންމާ، ދަޢުވާގެ ދަށުން ދިޔައީއެވެ."

4. ޝަރުޢީ ރަޖިސްޓްރާރުގެ ނިންމުން ބާޠިލުކޮށް ޙުކުމްކުރުމަށް އެ ނިންމުން އަލުން ބަލައިދިނުމަށް އެދި، އިޖާރާ ދޭފަރާތުގެ ފަރާތުން ރަޖިސްޓްރާރުގެ ނިންމުން އަލުން ބަލައިދިނުމަށް އެދި ސިވިލް ކޯޓަށް ދަޢުވާ ހުށަހެޅުމުން[3] އެ ނިންމުން މުރާޖަޢާކޮށް ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 02/RNA/2020 "ރަޖިސްޓްރާރުގެ ނިންމުން އަލުން ބެލުމުގެ ނިންމުން" ގައި ނިންމާފައިވަނީ އަންނަނިވި ގޮތަށެވެ.

---

[2] 05 ޖަނަވަރީ 2020 ގައި.

[3] ރަޖިސްޓްރާރު ނިންމުން އަލުން ބަލައިދިނުމަށް އެދޭ ފޯމު ހުށަހަޅާ ގޮތުގައި މަޖިލީހުގެ ޤަވާޢިދުގައި ވާގޮތަށް ރަޖިސްޓްރާރު ނިންމާފައިވާ ގޮތާ ޚިލާފަށް ދަޢުވާކުރާ ފަރާތުގެ ޤަވާޢިދުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ތަރުތީބުގެ އެއްވެސް ގޮތެއް ދޭ ޢިބާރާތް ބޭނުންކޮށް ދަޢުވާކުރާ ފަރާތުން ފައިސާ ދައްކަންޖެހޭ ތާރީޚު ބަޔާންކޮށް ހުށަހެޅި ނިންމުމުގެ ކުރިން ދަޢުވާ ކުރާ ފަރާތުގެ ބަދަލުތައް ނުވަތަ ދަޢުވާކުރެވިފައިވާ ފަރާތުގެ ދަޢުވާ ހުށަހެޅުމަށް ކުރިން ދައްކަންޖެހޭ ފައިސާ ދައްކަން ނުޖެހޭ ގޮތަށް ނިންމާފައިވާ ދަޢުވާ ހުށަހެޅުމުގެ ސަބަބު ބަޔާންކޮށް.

" ދެންފަހެ، ބަޔާންކުރާ ގޮތުގެ މައްސަލަ ދ. ސިޓީން އިޖުރާއާ ގުޅޭ ފޯމުން ހުށަހަޅައިފި ރަޖިސްޓްރީގެ ނިންމުން އަލުން ބެލުމުގެ މިމައްސަލައިގައި ރަޖިސްޓްރާރ ނިންމި ގޮތް އަލުން ބަލައިދޭން ޖެހޭ ސަބަބު އަދި ޤާނޫނީ ހަމައެއް ނެތްކަމަށް ކަނޑައަޅައި ރަޖިސްޓްރީއަށް އެ ނިންމުމަކީ ބާޠިލު ނިންމުމެކެވެ."

5. މި އިސްތިއުނާފުގައި ބަލާފައި މިވަނީ ބައްދަލުކުރުވުމުން ފަހުގައި "ސިވިލް ކޯޓުގެ ރަޖިސްޓްރާރ ގެ ނިންމުން އަލުން ބަލައި ނިންމި ގޮތް" އިސްތިއުނާފުކުރުމުން އެދި އިޖުރާއާ ގުޅޭ ފަރާތުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނުތަކާ ޚިލާފު ކަމަށް މައްސަލަކުރެވިފައެވެ.

އިސްތިއުނާފުވާ ނިންމުމުގެ ނުކުތާތައް:

6. ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 02/RNA/2020 "ރަޖިސްޓްރާރގެ ނިންމުން އަލުން ބަލައި ނިންމި ގޮތް" ނިންމާފައިވަނީ، ސަބަބު އަދި ޤާނޫނީ އުސޫލުތަކާ ޚިލާފަށް ކަމަށްބުނެ، އެނިންމުން އިސްތިއުނާފުކުރުމަށް އިޖާޒަތް ބާރުގެ ފަރާތުން އަންނަނިވި ނުކުތާ ފާހަގަކޮށް ނުކުތާއެއްގެ ވާހަކަ ސަރަޙައްދުގެ މަޖިލިސްގައި ވާހަކަ ދައްކާފައެވެ. އެ ނުކުތާތަކަކީ؛

6.1 އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތުން ސިވިލް ކޯޓަށް ހުށަހަޅާފައިވާ މައްސަލައަކީ، 3 (ތިނެއް) ބާވަތެއްގެ tort ހިމެނޭގޮތަށް ހުށަހަޅާފައިވާ ދައުވާއެއް ކަމަށްވާތީ، ހަމައެކަނި އެއްބާވަތެއްގެ ދައުވާއަކަށް ވަކިކުރުމަށް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުޑީޝަރީގެ ސިވިލް އިޖުރާއަތުގެ 43 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) އާއި ޚިލާފަށް ކަމަށް ބުނެ ހުށަހަޅާފައިވާ ނުކުތާއެވެ.

އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތުން ދެއްކި ވާހަކަތަކުގެ ޚުލާސާ:

7. އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތުން ދެއްކި ވާހަކަތަކުގައި ބުނެފައި ވަނީއެވެ މިމައްސަލައިގައި ފާހަގަކުރަން ބާވަތްތަކެއްގެ ނަން tort ހިމެނޭ ގޮތަށް ހުށަހަޅާފައިވާ ދައުވާއެއް ކަމަށާއި، މި ދައުވާގައި ބާވަތްތަކުގެ

މައްސަލަ(defamation)އާއި، ފުރައްސާރައާއި (harassment)، ނަފްސާނީ ތުރާލުވުން (intentional infliction of emotional distress) މި ތިން ބާވަތް ހިމެނޭ ގޮތަށް ދަޢުވާއެއް ހުށަހަޅާފައިވާތީ، މިއީ އަބުރާ ބެހުމުގެ މައްސަލައަކަށް ވާއިރު އަބުރާބެހުމުގެ މައްސަލައެއްގެ ގޮތުގައި އަބުރާ ބެހުމުގެ ސަބަބުން ލިބޭ ގެއްލުމުގެ ބަދަލު ނަގައިދިނުމަށް އެދި ހުށަހަޅާ ކޯޓުން އެ މައްސަލަ ހުށަހަޅަން ޖެހޭނީ ކަމަށް ކަނޑައަޅައިފައި ވަނީ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 43 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) އާ ޚިލާފަށްކަމަށެވެ. އަބުރާބެހުމާއި ގެއްލުމުން ބަދަލާ ހުށަހަޅާ ވަނީ ދަޢުވާ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ގޮތް ނަމަވެސް ފުރައްސާރަކުރުމާއި، ނަފްސާނީ ތުރާލުވުން މި ހިމެނުން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] މި މައްސަލަ [illegible] ކޯޓުން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ހިމެނޭތޯ؟ ނުވަތަ ނިސްބަތުންތޯ؟ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ [illegible].

އިސްތިއުނާފުކުރުން ލަސްވުން އުޒުރު:

8. މި މައްސަލައިގައި އިސްތިއުނާފުކުރުން ލަސްވެފައިވަނީ، ރަޖިސްޓްރާރުގެ ނިންމުން[4] އަމަލުން ބޭރު ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 02/RNA/2020 ނިންމުމުގެ ސަބަބުން އަދި ޤާނޫނީ [illegible] [illegible] ނިންމުމެއްކަމަށް

---

[4] ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 144-REG/2020/05 (21 ޖަނަވަރީ 2020) "ރަޖިސްޓްރާރުގެ ނިންމުން"

ކަނޑައަޅައި ދިނުމަށާއި، އެ މައްސަލަ ސިވިލް ކޯޓުގައި ރަޖިސްޓްރީކޮށް، އެ މައްސަލައާމެދު ޝަރީޢަތުން އަވަހަށް ގޮތެއް ނިންމުމަށް ސިވިލް ކޯޓަށް އަންގައި ދިނުމަށެވެ.

ޝަރީޢަތުން ފާހަގަކުރެވުނު ކަންތައްތައް:

9. މި އިސްތިއުނާފު ބިނާކޮށްފައި ވަނީ، މި މައްސަލައިގައި ސިވިލް ކޯޓުން ނިންމިނިންމުމަކީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 43 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) އާ ޚިލާފު ނިންމުމެއް ކަމަށް ބުނާ ނުކުތާގެ މައްޗަށެވެ.

10. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 43 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ)ގައި ބަޔާންކުރަނީ؛

> " އިދާރީ ގޮތުން އަޅާ ފިޔަވަޅުގެ ސަބަބުން އެއްވެސް މީހެއްގެ ޙައްޤަކަށް ނުވަތަ އެއްވެސް ބައެއްގެ ޙައްޤަކަށް، ނުވަތަ މުޖުތަމަޢުގެ ޙައްޤަކަށް ގެއްލުމެއް ލިބިއްޖެކަމަށް ފެނިއްޖެނަމަ، އެ ކަމެއް ކޯޓަށް ހުށަހެޅުމުގެ ޙައްޤު އެ މީހަކަށް ނުވަތަ އެ ބަޔަކަށް ނުވަތަ އެ ކަމުން ސީދާގޮތުގައި އަސަރު ފޯރައިފާނެ ކޮންމެ މީހަކަށް ލިބިގެންވެއެވެ."

މިފަދައިންކަން އެނގެން އޮވެއެވެ.

11. އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން ފާހަގަކޮށްފައިވަނީ، ސިވިލް ކޯޓަށް ހުށަހަޅާފައިވާ މައްސަލައަކީ، 3 (ތިނެއް) ބާވަތެއްގެ tort ހިނގައިގެން ހުށަހެޅިފައިވާ ބަގޯސީ މަސްއޫލިއްޔަތުގެ ދަޢުވާއެއް ކަމަށާއި، ސިވިލް ކޯޓުން ނިންމިނިންމުމުގައި އެ ދަޢުވާ ހަމައެކަނި އަސާސްކޮށްގެން ދަޢުވާއަކަށް ފާހަގަކޮށްފައިވާ ކަމަށާއި، އޭގެ ސަބަބުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 43 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގެ ދަށުން އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތަށް ލިބޭ ކޯޓުން މައްސަލަ ހުކުމްކުރުމުގެ ޙައްޤު، ހަނިކުރެވިފައިވާ ކަމަށެވެ.

12. މިމައްސަލައިގައި ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު B3-01 ޗެމްބަރުގައި ފައިސާއާބެހޭ ކުދި މައްސަލަތަކާއި އަވަސްނިޔާގެ މައްސަލަތައް ބަލާ ޗެމްބަރަކަށް މައްސަލަ ހުށަހަޅާ ފޯމު¹ ނަ ހުށަހެޅި ދަފްތަރު ގެރިގެން ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 144-REG/2020/05 (21 ޖަނަވަރީ 2020) "ރަޖިސްޓްރާރުގެ ނިންމުން" ގައި ކަނޑައަޅާފައިވަނީ؛

"[illegible] [illegible] ފަރާތުން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ކުރި މައްސަލަތަކާއި [illegible] މައްސަލައެއް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] (B3-01) [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] (B3-04) [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] (B3-01) [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]."

[illegible]

13. އެނިންމުން [illegible] [illegible] އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތުން ސިވިލް ކޯޓުން ހުށަހެޅުމުން، އެ ކޯޓުން ނިންމި އިސްތިއުނާފުކުރުމުގައި [illegible] ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 02/RNA/2020 "ރަޖިސްޓްރާރުގެ ނިންމުން އަލުންބަލައި ނިންމުމުގެ" ގައި [illegible] ވަނީ، ރަޖިސްޓްރާރު ނިންމާފައިވާ [illegible] [illegible]. ރަޖިސްޓްރާރު ނިންމާފައިވާ ނިންމުން [illegible] [illegible] އިސްތިއުނާފު [illegible] [illegible] ރަޖިސްޓްރާރުގެ ނިންމުން އަލުންބަލައި ނިންމުމުގެ 3 ވަނަ ނަންބަރުގައި ދަށުކޯޓުގެ [illegible] [illegible] [illegible] ވަނީ؛

10.1 [illegible] [illegible] ފަރާތުން 05 ޖަނަވަރީ 2020 [illegible] ތާރީޚުގައި މައްސަލައިގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

މައްސަލަތައް ބަލާ ޑިވިޝަނަށް މައްސަލަ ހުށަހަޅާ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، އެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ސަބަބުން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 7 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]؛

10.2 ސިވިލް ކޯޓުގެ މުދަލާއި ފައިސާއާބެހޭ ކުދި މައްސަލަތަކާއި [illegible] މައްސަލަތައް ބަލާ ޑިވިޝަނަށް މައްސަލަ ހުށަހަޅާ [illegible] 05 (ފަހެއް) [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] ސަބަބުން ލިބޭ ގެއްލުމުގެ ބަދަލު [illegible] [illegible] B3-04 [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] މައްސަލަތައް ބަލާ ޑިވިޝަނަށް މައްސަލަ ހުށަހަޅާ [illegible] 03 (ތިނެއް) [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] ސަބަބުން ލިބޭ ގެއްލުމުގެ ބަދަލު [illegible] [illegible] B2-03 [illegible] [illegible]، [illegible] ސަބަބުން ލިބޭ ގެއްލުމުގެ ބަދަލު [illegible] [illegible] [illegible] އެ [illegible] [illegible] ސިވިލް ކޯޓުގައި [illegible] [illegible] [illegible] B3-04 ނުވަތަ B2-03 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ސިޓީ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އެދެއެވެ.

14. އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން ހުށަހެޅި ދަޢުވާއާ ގުޅިގެން ސިވިލް ކޯޓުގެ ތަޙްޤީޤާއި ނިންމިނިންމުމާއި އަދި އެނިންމުން އަތުންކަމުގައި ސިވިލް ކޯޓުން ނިންމިނިންމުމަކީ ބާޠިލް، އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން ސިވިލް ކޯޓަށް ހުށަހެޅި ދަޢުވާ ހުށަހަޅާފައިވާ ގޮތުން ކުރިއަށް ގެންދެވުން ނުކުރެވޭކަން ކަނޑައަޅައިދިނުމަށް ވަކި، ހުށަހެޅި ދަޢުވާއަކީ މުއާސަލާތުގައި ހުށަހެޅުމަށް އެ ކޯޓުގައި ފާޑުގެ ތާރީޚަށް ކުރިން ހުށަހަޅާ ހުށަހެޅުމެއް ފެނުނު، އެ ފަހަރު އެ ކޯޓުގައި ކަނޑައެޅިފައިވާ އިޖުރާއާތު ޤަވާޢިދުތަކަށް ހުށަހެޅިފައިވާ ފޯމަކަށް ނުފެތޭތީއެވެ. އަދި ދަށުކޯޓަށް ހުށަހެޅުނު ދަޢުވާގައި ހިމެނޭ ބައިތައް އެކުލެވިގެން ފޯރަމެއްކަން އެ ބޭނުމަށް މައްސަލައަށް ހުށަހެޅުމަށް ޤާއިމްކުރެވިފައިވާ ފޯމަކީ ބާޠިލުކަން ކޯޓުން އިޢުލާނު ދިވެހިފައިވާކަން ސިވިލް ކޯޓުގެ ނިންމުމުން އެނގެއެވެ. އެ ދަޢުވާގައި ހިމެނޭ އެއްވެސް ބައެއް ދަޢުވާއިން އެކަނި އެކުލެވިގެން ނިންމުމުގައި ނުވާކަން ވެސް އެނގެއެވެ.

15. މިހާރު އަމަލުކުރަމުންދާ މަދަނީ އިޖުރާއާތުގެ ޤާނޫނަށް އަމަލުކުރަން ފެށުމުގެ ކުރިން ސިވިލް ކޯޓުގައި އަދި އެހެންވެސް ކޯޓުތަކުގައި އަމަލުކުރަމުންދިޔަ އުސޫލުތަކަކީ ބާޠިލް، އެ ކޯޓުތަކަށް ބަލާ ޝަރުޢީ މައްސަލަތަކާ ގުޅޭގޮތުން ދާއިރާ ފޮނުވުން މައްސަލަ ހުށަހެޅޭ ނިޒާމު ކޯޓުތަކުގައި ގާއިމުވެ އެކުލެވިގެން އިންސާފުގެ ކޯޓުތަކުން ހަމަޖެއްސިފައެވެ. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓާއި ހައިކޯޓުގެ އިންސާފުގެ ހަމަޖެހިފައިވާ ގޮތް ބަލައިގަ ވެސް މިކަންކަން މިފަދައިން ހުރިކަން ކޯޓުގެ ގަވާއިދުތަކުން އެނގެން އެބަހުއްޓެވެ. އަދި ސިވިލް ކޯޓުން އަމަލުކުރަމުން ދިޔަ އުސޫލަށް ބަލާއިރު،[5] ވަކި ވަކި ބައިތަކުގެ މައްސަލަތައް ބެލުމަށް ވަކި ޚާއްޞަ ބައިތައް ކަނޑައެޅި ވަކި ވަކި ބައިތަކުގެ ދަށުން ހުށަހަޅާފައިވާ ގޮތް ހަމަޖެހިފައިވާކަން އެނގެއެވެ. ކަމަކަށްވުރެ މިހާރު އަމަލުކުރަމުންދާ މަދަނީ އިޖުރާއާތުގެ ދަށުން ވެސް ވަކި ބައިތަކުގެ ދައުވާތައް ހުށަހަޅަން ވަކި ފޯމުތައް ކޯޓުތަކުގައި ހުށަހެޅުމަށް ގާއިމުކުރެވިފައިވާކަން އެނގެއެވެ. މިގޮތަށް އިޖުރާއީ ބައިތަކަށް އެ ކޯޓުގައި ހިނގަމުންދާ ޝަރީޢަތް ހިންގުމުގައި އިތުރު އިންސާފު ހަމަޖައްސަން ފަސޭހަކުރުމުގެ ބޭނުމުގައި

---

[5] މިސާލަކަށް ޢާއިލީ ކޯޓާއި ސިވިލް ކޯޓު ހިންގާ ޤަވާޢިދުތަކާއި ހުށަހެޅުމުގެ ފޯމުތައް ހުށަހަޅާނެ ގޮތާއި ދަޢުވާ ހުށަހަޅާ ގޮތުގެ ޤަވާޢިދުތައް ކަނޑައަޅައިފައިވާ ކޯޓުގެ ދަށުން ހުށަހަޅާ ފޯމު ސިވިލް ކޯޓުގެ ޤަވާޢިދުގައި ހިމެނިފައިވާ އިޖުރާއާތުގެ ގޮތުގެ އުސޫލުގައި ބަޔާންކުރެވިފައެވެ.

ހަމަޖެހިފައި އޮންނަ އުޞޫލުތަކެވެ. މިއީ އެ ކޯޓެއްގެ އިޖްރާއަތުގައި ހަމަޖެހިފައި އޮންނަ ކަންކަމެވެ. މިފަދައިން ކޯޓުން ކަނޑައަޅާފައި ހުންނަ އުޞޫލުތަކާއި އެއްގޮތަށް އަމަލުކުރުމަށް [illegible] [illegible] [illegible] އިންސާފު ހޯދުމަށް ހުރަސް އެޅުން ކަމަށް ބެލެވެން [illegible]

16. މި މައްސަލައަށް ބަލާއިރު، ދަށުކޯޓަށް ހުށަހެޅި ދަޢުވާގައި ހިމެނޭ އެއްވެސް ބައެއް އެ ކޯޓުން ބެލުންނެތްކަމަށް އެ ކޯޓުން ކަނޑައަޅައިފައި ނުވެއެވެ. އެ ދަޢުވާގައި ހިމެނޭ އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތުން ހިމަނާފައިވާ އެއްވެސް ބައެއް ދަޢުވާއިން އުނިކުރުމަށް ވެސް އަންގާފައެއް ނުވެއެވެ. މިމައްސަލައިގައި ސިވިލް ކޯޓުން ނިންމާފައިވާ ނިންމުމަކީ، އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތުން ހުށަހެޅި ދަޢުވާ ހުށަހަޅަންޖެހޭނެ އިޖުރާއަތުތަކާ ޚިލާފަށް ނިންމާފައިވާ ދަޢުވާ ނިންމުނުކަމެވެ. އެހެންކަމުން، އެ ނިންމުމަކީ، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 43 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގެ ދަށުން ކަނޑައަޅާފައިވާ [illegible] [illegible] ނިންމާފައިވާ ނިންމުމުގައި ކަމަށް ބެލުން ހަމައެއް [illegible] ނުކުރެވެއެވެ.

17. ދަށުކޯޓުގެ ފައިސަލާ އިޖްރާއަތާއި ބޭނުންކުރި ގޮތުގެ މައްޗަށް އިސްތިއުނާފީ ކޯޓަކުން [illegible] [illegible] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް ވ. [illegible][6] ޤަޟިއްޔާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ. މިމައްސަލައިގައި ދަށުކޯޓުން ނިންމާފައިވާ ގޮތުގެ މައްޗަށް އިސްތިއުނާފީ ކޯޓުން [illegible] ފަދަ ސަބަބެއް [illegible] ނުފެނެއެވެ. އަދި އެފަދައިން [illegible] ސަބަބެއް މިއިސްތިއުނާފުގައި [illegible]

---

[6] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު: 2022/SC-A/51 ޤަޟިއްޔާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ [illegible] (ހ) ދަށުކޯޓުގެ ފައިސަލާ އިޖްރާއީގޮތުން [illegible] (ށ) [illegible] (ނ) [illegible]

މައްސަލަ ނިންމަން ފެންނަގޮތް:

18. ބަޔާންކޮށްދިޔަ ސަބަބުތަކަށް [illegible] ހުކުމުން، އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން ފުރަގަސްކޮށްފައިވާ ނުކުތާއަކުން [illegible] ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 02/RNA/2020 "ރަޖިސްޓްރާރުގެ ނިންމުން އަލުންބަލައި ނިންމުމާބެހޭ" ބަދަލުގެންނަންޖެހޭ ފަދަ ސަބަބެއް ނެތްކަމަށް ކަނޑައަޅައި މައްސަލަ ނިންމަން ފެނެއެވެ.

[illegible]:

19. މި މައްސަލައިގައި [illegible].

[illegible]

20. މި މައްސަލައިގައި [illegible].

އިސްތިއުނާފުކުރުމުގެ އިޖުރާއަތު ބަޔާންކޮށްދިނުން:

21. މި ޤަޟިއްޔާ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުން ނިންމުމުން، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގައި އިސްތިއުނާފުކުރުމުގެ ޙައްޤު މައްސަލައިގެ ޚަސްމުންނަށް ލިބިގެންވެއެވެ. އެގޮތުން، އިސްތިއުނާފުކުރުމަށް ހުށަހެޅުމުގެ މުއްދަތަކީ، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުން މި ޤަޟިއްޔާ ނިންމާ ތާރީޚުން ފެށިގެން 30 (ތިރީސް) ދުވަހެވެ.7 މި މުއްދަތުގެ ތެރޭގައި [illegible] ބަޔާންކޮށްފައިވާ [illegible] ނުވަތަ، އިސްތިއުނާފުކުރުމުގެ މުއްދަތު ގުނަން ފަށާނީ [illegible].8 [illegible] ވެސް އިސްތިއުނާފު ހުށަހެޅިދާނެއެވެ.9

---

1. ޤާނޫނު ނަންބަރު 32/2021 (މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު) ގެ 2S4 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)
2. ޤާނޫނު ނަންބަރު 32/2021 (މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު) ގެ 2S4 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ)
3. ޤާނޫނު ނަންބަރު 32/2021 (މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު) ގެ 2S4 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ)

ޙުކުމް

ދެންފަހެ، މިސްލު ފާހަގަކުރެވުނު ނުކުތާތަކާގައި ބައްލަވައިފައި ސަބަބުތަކާއި އެފަދައިން ހުކުމުން، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 02/RNA/2020 "ރަޖިސްޓްރާރގެ ނިންމުން އަލުންބަލައި ނިންމުމުގެ" އިސްތިއުނާފު ކުރުމަށް އެދި ދުވާ/ މ. ސިލްކް، އިޖްމިއާ ޖާރިހުގެ ފަރާތުން ހުށަހަޅާ އިސްތިއުނާފުގެ ނުކުތާއެއް ޝަރީޢަތްކުރެއްވި އެ ނިންމުން ބަދަލުގެންނަންޖެހޭ ސަބަބެއް ނެތްކަމަށް ކަނޑައަޅައި، މި މައްސަލަ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ތިން ފަނޑިޔާރުންގެ އިއްތިފާގުން ހުކުމް ކުރީމެވެ.

މިޤަޟިއްޔާ ބަލައި ހުކުމް ކުރީ:

ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ނިޔާޒް

ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ސަލީމް
(ރިޔާސަތު)

ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ފައިސަލް